

UDC 657.6

JEL classification: M 41

DOI: 10.35774/visnyk2025.03.180

Орест Володимирович ОМЕЦІНСЬКИЙ,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет,
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009, Україна.
Електронна адреса: ter-diz-servis@ukr.net.
ORCID ID: 0009-0003-6562-5028.

Наталія Володимирівна МУЖЕВИЧ,
кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет,
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009, Україна.
Електронна адреса: muzhevych@ukr.net.
ORCID ID: 0000-0001-5766-6354.

ПРИМІТКИ ДО РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ДЛЯ УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ В БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Омецінський О. В., Мужевич Н. В. Примітки до річної фінансової звітності як важлива інформаційна база для ухвалення рішень в будівельних підприємствах. *Вісник економіки*. 2025. Вип. 3. С. 180–192. DOI: 10.35774/visnyk2025.03.180.

Ometsinskyi, O. V., Muzhevych, N. V. (2025). Prymitky do richnoi finansovoi zvitnosti yak vazhlyva informatsiina baza dlia ukhvalennia rishen v budivelnykh pidpriemstvakh [Notes to the annual financial statements as an essential informational basis for decision-making in construction enterprises]. *Visnyk ekonomiky – Herald of Economics*, 3, 180–192. DOI: 10.35774/visnyk2025.03.180.

Анотація.

Вступ. Внаслідок повномасштабної війни будівельна галузь опинилася в надзвичайно складному становищі. Втрати інвесторів, порушення ланцюгів постачання, неплатоспроможність населення призвели до того, що будівельні підприємства опинилися на межі виживання. Водночас ця галузь має значні перспективи розвитку, адже є важливим сектором економіки, що сприяє розвитку інфраструктури, створенню житлового фонду, забезпечує робочими місцями та формує мультиплікативний ефект для суміжних галузей. У цьому контексті особливого значення набуває якісне розкриття інформації про діяльність будівельних підприємств у фінансовій звітності для прийняття

© Орест Володимирович Омецінський, Наталія Володимирівна Мужевич, 2025.

рішень зовнішніми і внутрішніми користувачами. Примітки до річної фінансової звітності є тим інструментом, який дає змогу повніше відобразити вплив бойових дій на діяльність суб'єктів господарювання, пояснити зміну вартості активів, невиконані зобов'язання, перспективи розвитку. Удосконалення цієї форми звітності є важливою передумовою підвищення прозорості інформації, зміцнення довіри інвесторів, залучення міжнародної допомоги та забезпечення ефективного управління.

Мета дослідження полягає в пошуку шляхів удосконалення та посилення аналітичності Приміток до річної фінансової звітності будівельних підприємств з метою формування якісного інформаційного забезпечення для прийняття обґрунтованих рішень зовнішніми та внутрішніми користувачами.

Методи. Для досягнення мети дослідження використано такі методи: трендовий та порівняння – для з'ясування впливу повномасштабної війни на діяльність будівельних підприємств; абстрактно-логічний, індукції та дедукції – для дослідження ролі Приміток до річної фінансової звітності як джерела розширеної, деталізованої та аналітичної інформації; моделювання, групування, аналізу й синтезу – для удосконалення порядку представлення інформації у примітках; системний, аналогії – для виявлення принципів, які мають бути покладені в основу формування цієї форми звітності.

Результати. Здійснено оцінювання стану будівельної галузі в Україні та досліджено вплив війни на ефективність діяльності будівельних підприємств. З'ясовано роль Приміток до річної фінансової звітності як джерела розширеної та аналітичної інформації про діяльність підприємств для прийняття управлінських й інвестиційних рішень. Досліджено сучасні проблеми формування приміток до річної фінансової звітності. Розкрито структуру інформації, яка має відображатися у примітках, та доведено необхідність її упорядкування, що сприятиме формуванню якісних даних про діяльність підприємства, а також знизить інформаційну асиметрію. Аргументовано важливість дотримання принципів повного висвітлення та економічності при складанні приміток і доведено необхідність забезпечення максимальної повноти інформації, яка може вплинути на вибір рішення, з урахуванням її реальної цінності та конфіденційності.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого дослідження потребує аналіз статей та показників фінансової звітності в частині необхідності їх деталізації в примітках для забезпечення відповідності вимогам облікових стандартів та інформаційним потребам користувачів фінансової звітності.

Ключові слова: фінансова звітність, Примітки до річної фінансової звітності, користувачі інформації, принципи фінансової звітності, будівельні підприємства, будівельні контракти.

Формули: 0; **рис.** 0; **табл.:** 3; **бібл.:** 13.

Orest Volodymyrovych OMETSINSKYI,
Graduate Student,
Department of Accounting and Taxation,
West Ukrainian National University,

11a Lvivska st., Ternopil, 46009, Ukraine.
Електронна адреса: ter-diz-servis@ukr.net.
ORCID ID: 0009-0003-6562-5028.

Nataliia Volodymyrivna MUZHEVYCH,
PhD (Economics), Associate Professor,
Associate Professor, Department of Accounting and Taxation,
West Ukrainian National University,
11a Lvivska st., Ternopil, 46009, Ukraine.
E-mail: muzhevych@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-5766-6354

NOTES TO THE ANNUAL FINANCIAL STATEMENTS AS AN ESSENTIAL INFORMATIONAL BASIS FOR DECISION-MAKING IN CONSTRUCTION ENTERPRISES

Abstract.

Introduction. *As a result of the full-scale war, the construction industry has found itself in an extremely difficult situation. The loss of investors, disruption of supply chains, and the population's insolvency have led to construction enterprises being on the verge of collapse. At the same time, this industry has significant development prospects, as it is an important sector of the economy that aids infrastructure development and housing construction, provides employment opportunities, and creates a multiplier effect for related industries. In this context, the quality disclosure and spread of information about the activities of construction enterprises in financial statements becomes particularly important for decision-making by both external and internal users. Notes to the annual financial statements are the tool that enables a more precise reflection of the impact of war on business activities, in addition to explaining changes in asset value, unfulfilled obligations, and development prospects. Improving this reporting format is a crucial prerequisite for improving information transparency, strengthening investor confidence, attracting international aid, and ensuring effective management.*

Purpose. *The purpose of the research is to find ways to improve and enhance the analytical capacity of the Notes to the annual financial statements of construction enterprises to form high-quality information support for making well-grounded decisions by external and internal users.*

Methods. *To achieve the research goal, the following methods were used: Trend and comparative analysis - to determine the impact of the full-scale war on the activities of construction enterprises; Abstract-logical reasoning, induction, and deduction - to explore the role of notes to the annual financial statements as a source of extended, detailed, and analytical information; Modelling, grouping, analysis, and synthesis - to improve the procedure for presenting information in the notes; Systemic approach and analogy - to identify principles that should form the basis of this reporting format.*

Results. *An assessment of the state of the construction industry in Ukraine was conducted, and the impact of the war on the performance of construction enterprises was studied. The role of the Notes to the annual financial statements as a source of expanded*

and analytical information about the activities of enterprises for making managerial and investment decisions was assessed. Current problems in the formation of notes to annual financial statements were examined. The structure of the information that should be reflected in the notes was proved, and the necessity of organising this information was substantiated. This will contribute to the formation of high-quality data about the enterprise's activities and reduce information asymmetry. The importance of adhering to the principles of full disclosure and cost-efficiency when compiling the notes was proven, and the necessity of ensuring the maximum completeness of information that may influence decision-making was proven, taking into account its real value and confidentiality.

Prospects for further research. *Further research requires analysis of financial statement items and indicators regarding the necessity of their detailing in the notes to ensure compliance with accounting standards and the informational needs of financial statement users.*

Keywords: *financial reporting, Notes to the annual financial statements, information users, financial reporting principles, construction enterprises, construction contracts.*

Formulas: 0, **fig.:** 2, **tabl.:** 1, **bibl.:** 13.

JEL classification: M41.

Постановка проблеми. Внаслідок повномасштабної війни будівельна галузь опинилася в надзвичайно складному становищі. Втрата інвесторів, порушення ланцюгів постачання, неплатоспроможність населення призвели до того, що будівельні підприємства опинилися на межі виживання. Водночас ця галузь має значні перспективи розвитку, адже є важливим сектором економіки, що сприяє розвитку інфраструктури, створенню житлового фонду, забезпечує робочими місцями та формує мультиплікативний ефект для суміжних галузей. У цьому контексті особливого значення набуває якісне розкриття інформації про діяльність будівельних підприємств у фінансовій звітності для ухвалення рішень зовнішніми і внутрішніми користувачами. Примітки до річної фінансової звітності є тим інструментом, який дає змогу повніше відобразити вплив бойових дій на діяльність суб'єктів господарювання, пояснити зміну вартості активів, невиконані зобов'язання, перспективи розвитку. Удосконалення цієї форми звітності є важливою передумовою підвищення прозорості інформації, зміцнення довіри інвесторів, залучення міжнародної допомоги та забезпечення ефективного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання удосконалення фінансової звітності завжди перебували в центрі уваги науковців, так як вона є основним джерелом інформації для ухвалення рішень зовнішніми та внутрішніми її користувачами. Дослідженням ролі фінансової звітності для забезпечення прозорості бізнесу, визначенням шляхів підвищення її інформативності та напрямків удосконалення займалися такі науковці, як Т. І. Долішня [1], Б. А. Засадний [2], Н. В. Іванчук [3], О. М. Кальченко [4], А. С. Колесніченко [5], В. М. Пархоменко [6], О. В. Шишкіна [4] та ін. Питання формування інформації в Примітках до річної фінансової звітності досліджували В. І. Воськало [7], О. Е. Лубенченко [8], Т. Г. Маренич [9], В. Ю. Царук [10] й інші. Проте зростання ролі приміток як інструмента деталізації та розкриття суттєвої інформації про діяльність підприємства, їх зміст та структура

потребують подальшого дослідження з урахуванням сучасних викликів, інтеграції України до європейського економічного простору та посиленої уваги до прозорості звітності. З огляду на важливу роль будівельної галузі в економіці України актуальним є питання удосконалення методичних підходів до формування приміток з урахуванням галузевої специфіки, особливостей обліку будівельних контрактів та впливу зовнішніх ризиків.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в пошуку шляхів удосконалення та посилення аналітичності Приміток до річної фінансової звітності будівельних підприємств з метою формування якісного інформаційного забезпечення для прийняття обґрунтованих рішень зовнішніми та внутрішніми користувачами.

Виклад основного матеріалу. Воєнні дії в Україні та криза в економіці спричинили серйозні виклики для подальшого функціонування будівельної галузі та забезпечення ефективності діяльності будівельних підприємств. У результаті галузь зіткнулася з різким падінням будівельної активності, зниженням інвестиційної привабливості та зупиненням або відтермінуванням значної частини будівельних контрактів.

Воєнні дії спричинили спад обсягів виробленої будівельної продукції у 2022 р. на 55,5 % (табл. 1). У 2023 та 2024 рр. цей показник зріс на 44,3% та 26,7% відповідно. Проте у 2024 р. обсяг виробленої будівельної продукції становив на 18,6% нижче за аналогічний показник до повномасштабної війни (2021 рік), а враховуючи ще значний рівень середньої річної інфляції (20,1% у 2022 р.; 13,4% у 2023 р.; 6,5% у 2024 р. [11]), будівельна галузь все ще відчуває серйозні проблеми у забезпеченні сталого зростання, фінансової стабільності й інвестиційної привабливості та потребує додаткових стимулів для відновлення і розвитку.

Таблиця 1

Обсяг виробленої будівельної продукції у 2018–2024 рр.

Роки / показники	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Обсяг виробленої будівельної продукції, млн грн	141213,1	181697,9	202080,8	258073,6	114943,8	165818,2	210197,4
Зміна до попереднього року, %	–	+28,7	+11,2	+27,7	-55,5	+44,3	+26,7

Джерело: розроблено авторами на основі [12].

Зазначена тенденція підтверджується аналізом загальної площі житлових будинків, прийнятих в експлуатацію у 2018–2024 рр. (табл. 2). Попри зростання цього показника у 2024 р. в порівнянні з 2023 роком на 32,2%, що зумовлено збільшенням попиту на житло в окремих регіонах України, відновленням житлового фонду та об'єктів критичної інфраструктури, державною та міжнародною підтримкою будівельної галузі тощо, цей показник на 14,6% нижчий, ніж у 2021 р.

Таблиця 2

Загальна площа житлових будинків, прийнятих в експлуатацію у 2018–2024 рр.

Роки / показники	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Загальна площа житлових будинків, прийнятих в експлуатацію, м ²	8689356	11029327	8451221	11433790	7110224	7380752	9758881
Зміна до попереднього року, %	–	+27,0	-23,4	+35,3	-37,8	+3,8	+32,2

Джерело: розроблено авторами на основі [12].

За складних умов функціонування будівельна галузь потребує системної підтримки як на національному, так і на міжнародному рівнях через реалізацію державних програм фінансування та кредитування будівництва, впровадження податкових пільг для будівельних підприємств, створення умов для залучення іноземних інвестицій від міжнародних фінансових інституцій та приватних інвесторів. У зв'язку з цим зростає потреба в достовірній звітній інформації, що відображає реальний стан діяльності підприємств та величину завданих збитків.

Особливості будівельної галузі, а саме: значна тривалість реалізації проєктів, складність обліку витрат та доходів у будівництві, вагома частка в активах незавершеного виробництва, створюють серйозні труднощі для об'єктивного аналізу ефективності діяльності підприємств галузі. Крім того, функціонування будівельних підприємств супроводжується підвищеними ризиками: від затримок, пов'язаних із логістичними обмеженнями та простоями, до дефіциту робочої сили, коливань цін на матеріальні ресурси, проблем із фінансуванням. У цьому контексті значну роль у розкритті інформації про діяльність будівельних підприємств відіграють Примітки до річної фінансової звітності, адже вони є джерелом розширеної та аналітичної інформації для прийняття управлінських й інвестиційних рішень.

Згідно з міжнародними та національними стандартами обліку примітки є невід'ємною складовою річної фінансової звітності, які підсилюють її інформативність і повноту. Ця форма звітності особливо важлива в разі загрози неплатоспроможності суб'єкта господарювання чи його потенційного банкрутства, оскільки дозволяє деталізувати суттєві аспекти фінансово-господарської діяльності підприємства. Зокрема, у примітках будівельні підприємства можуть розкривати інформацію про укладені контракти, домовленості з контрагентами, заплановані заходи з фінансової стабілізації та реструктуризації. Надання такої інформації підвищує прозорість та зміцнює довіру з боку зовнішніх користувачів, таких як інвестори, кредитори, замовники та інші.

Примітки до річної фінансової звітності зобов'язані складати великі та середні підприємства. Малі та мікропідприємства формують фінансову звітність за спрощеною методикою. Хоча кількість великих і середніх суб'єктів підприємництва, що провадять свою діяльність за кодом КВЕД «F - будівництво», є незначною в структурі усіх підприємств галузі (великих – 0,01% і середніх – 1,2% у 2023 р.), проте обсяг реалізованої ними продукції (товарів, послуг) становить більше 50 % у загальному

обсязі реалізації усіх підприємств (табл. 3). Тому успішне функціонування суб'єктів великого і середнього підприємництва зробить значний вклад у розвиток будівельної галузі та економіки країни загалом.

Таблиця 3

Кількість активних підприємств за кодом КВЕД «F - будівництво» та обсяг реалізованої ними продукції (товарів, послуг) у 2018–2023 рр.

Роки / показник	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Кількість активних суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва	52531	56855	56926	56627	44720	50621
з них суб'єкти великого підприємництва	6	11	14	17	7	7
у відсотках до загальної кількості, %	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02	0,01
з них суб'єкти середнього підприємництва	869	924	927	936	677	616
у відсотках до загальної кількості, %	1,7	1,6	1,6	1,7	1,5	1,2
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва, тис. грн	322096219,0	394919382,9	444753873,4	539503339,6	264518794,8	360883625,0
з них суб'єкти великого підприємництва, тис. грн	19119520,4	32367249,6	58503050,1	85563742,6	24808802,0	31625682,6
у відсотках до загальної кількості, %	5,9	8,2	13,2	15,9	9,4	8,8
з них суб'єкти середнього підприємництва, тис. грн	137257343,5	к1	172651143,8	206030924,7	109091572,7	к1
у відсотках до загальної кількості, %	42,6	-	38,8	38,2	41,2	-

Примітка. Символ (к) – дані не оприлюднюються з метою виконання вимог Закону України «Про офіційну статистику» щодо забезпечення гарантій органів державної статистики щодо статистичної конфіденційності.

Джерело: розроблено авторами на основі [12].

Кількість суб'єктів великого і середнього підприємництва суттєво знизилась з початку повномасштабної війни. Якщо у 2021 р. функціонувало 17 великих і 936 середніх підприємств за кодом КВЕД «F - будівництво», то у 2023 р. їхня кількість знизилась відповідно на 58,8% та 34,2% та становила 7 і 616 одиниць. Тому ефективне управління такими суб'єктами господарювання є дуже важливим та може зробити значний вклад у створення нових робочих місць, модернізації будівельної галузі, відновлення України у післявоєнному періоді.

Примітки до річної фінансової звітності як важливе джерело інформації для системи управління будівельними підприємствами, регламентовані за структурою. В Україні структура приміток визначена наказом Міністерства фінансів України № 302 від 29.11.2000 року «Про Примітки до річної фінансової звітності» [13]. Вони складаються з таких розділів: «I. Нематеріальні активи; II. Основні засоби; III. Капітальні інвестиції; IV. Фінансові інвестиції; V. Доходи і витрати; VI. Грошові кошти; VII. Забезпечення і резерви; VIII. Запаси; IX. Дебіторська заборгованість; X. Нестачі і втрати від псування цінностей; XI. Будівельні контракти; XII. Податок на прибуток; XIII. Використання амортизаційних відрахувань; XIV. Біологічні активи; XV. Фінансові результати від первісного визнання та реалізації сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів» [13]. Примітки також містять відповідний додаток «Інформація за сегментами», який визнано формою № 6 фінансової звітності.

Доречно погодитись із зауваженнями В. І. Воськало [7] щодо послідовності розділів у Примітках до річної фінансової звітності: «незрозумілою є послідовність розміщення таблиць у примітках, яка не відповідає ні плану рахунків, ні розміщенням статей у фінансовій звітності» [7, с. 39]; та з його пропозицією щодо доцільності узгодження цієї послідовності з порядком розкриття статей у перших чотирьох формах фінансової звітності. Дослідниця Т. І. Долішня також на цьому наголошує: «суб'єкт господарювання, наскільки це можливо, повинен подавати Примітки до фінансової звітності у впорядкованому вигляді. До кожної статті, поданої у Балансі (Звіті про фінансовий стан), Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід), Звіті про власний капітал та Звіті про рух грошових коштів, суб'єкт господарювання повинен робити посилання на будь-яку пов'язану з нею інформацію у примітках» [1, с. 47].

Підприємства, які формують фінансову звітність за міжнародними стандартами, примітки складають не за вищенаведеною структурою, а в довільній формі і в обсязі, визначеному міжнародними стандартами фінансової звітності. Тобто міжнародні стандарти не містять вимог до чіткої послідовності розкриття інформації у примітках, а регулюють лише перелік даних, які мають бути розкриті в цій формі звітності. Таким чином, порядок представлення інформації значною мірою залишається на розсуд обліковців, що підвищує відповідальність за її повноту та доступність для користувачів.

Доцільність складання фінансової звітності за міжнародними стандартами обумовлена потребою у забезпеченні єдиних підходів до представлення даних про діяльність підприємства. «Однією з основних переваг прийняття МСФЗ є забезпечення вищого рівня прозорості та порівнянності фінансової звітності» [2, с. 35]. Це підвищує довіру до звітності з боку її користувачів, зокрема інвесторів, контрагентів, кредиторів, державних органів та інших зацікавлених сторін.

Для зовнішніх користувачів саме аудитор може підтвердити відповідність приміток вимогам чинних стандартів. «Аудитор, ознайомлюючись із примітками до фінансової звітності, складеної відповідно до МСФЗ, має визначати, чи вся значуща інформація, як фінансова, так і нефінансова, відображена у примітках» [8, с. 129].

Варто зауважити, що сучасні підприємства досить поверхнево ставляться до вищенаведеної форми фінансової звітності. Про це зазначають також науковці у своїх публікаціях. Так, В. Ю. Царук вказує, що «проведений аналіз діяльності вітчизняних корпоративних структур засвідчує, що більшість з них ставляться до складання даної форми фінансової звітності досить поверхнево, не розкриваючи у ній всю необхідну для внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів інформацію» [10, с. 103]. Т. Г. Маренич відмічає: «як свідчить практика, у процесі підготовки приміток має місце формальний підхід бухгалтерів, ухилення від повноцінного розкриття інформації в цій формі» [9, с. 54].

Ще однією проблемою формування фінансової звітності форми № 5 є те, що у чинній її структурі не відображено всієї інформації, що передбачена національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Тому погоджуємося з твердженням В. М. Пархоменка, що «... слід звертатися до вимог ПБО та, крім Приміток за формою № 5, формувати додаткові примітки у довільній формі – це можуть бути текстова або таблична форми; примітки можуть містити рисунки, графіки, діаграми тощо» [6].

Примітки повинні включати, окрім стандартизованих таблиць, додаткову інформацію: по-перше, ту, яку вимагають національні та міжнародні стандарти; по-друге, інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій, яку важливо враховувати для прийняття управлінських рішень зовнішніми та внутрішніми користувачами та яка може вплинути на загальне розуміння про фінансовий стан, результати та перспективи діяльності суб'єкта господарювання. Відповідно, повнота і прозорість розкриття даних у примітках до фінансової звітності набувають особливого значення для здійснення обґрунтованих аналітичних висновків зовнішніми й внутрішніми користувачами, а також для зниження інформаційної асиметрії. Крім того, у нинішніх умовах особливо важливо відображати у примітках вплив воєнних дій на діяльність будівельних підприємств, зокрема втрати активів, призупинення будівельних контрактів, релокацію підприємства, страхові випадки тощо. Недостатність або відсутність такої інформації може призвести до необґрунтованих рішень користувачів звітності, зокрема інвесторів і кредиторів, а також знизити рівень довіри до підприємства як потенційного об'єкта інвестування в умовах економічних викликів.

Для відображення деталізованої інформації про будівельні контракти призначено розділ XI приміток однойменної назви. У цьому розділі містяться показники, що прописані в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти» як обов'язкові. Проте окрема інформація, що передбачена стандартом, не відображена в розділі XI. На нашу думку, окремим рядком слід вказати суму витрат і визнаних прибутків (за вирахуванням визнаних збитків), а також вказати в примітках до розділу методи визначення доходу за будівельними контрактами та методи визначення ступеня завершеності робіт щодо незавершених контрактів. Це дасть змогу забезпечити більш повне розкриття спеціальної інформації

для зовнішніх та внутрішніх користувачів про діяльність будівельних підприємств, яка характеризується тривалими термінами виконання контрактів, поетапним визнанням доходів та витрат і високим рівнем ризиків. Такий підхід дасть змогу користувачам звітності отримати чітке уявлення про фінансові результати підприємства, обґрунтованість їхнього розрахунку, достовірність оцінювання активів і зобов'язань. Уточнення зазначених показників у примітках сприятиме підвищенню прозорості звітності саме в контексті специфіки будівельної галузі.

Оскільки примітки є однією з форм фінансової звітності, то для їх складання потрібно дотримуватись принципів, які покладені в основу формування облікових звітів. Можливість відображення додаткової інформації у цій формі звітності обумовлює необхідність застосування принципів, на яких ґрунтується управлінська звітність, за винятком тих, які забезпечують конфіденційність інформації. На нашу думку, у процесі побудови форми № 5 фінансової звітності важливо дотримуватися принципів повного відображення (який передбачений для фінансової звітності) та економічності (який є в основі побудови управлінської звітності). Доцільно забезпечити максимальну повноту інформації, яка може вплинути на вибір управлінського рішення її користувачами, водночас враховуючи витрати, пов'язані з її формуванням у співвідношенні з потенційною корисністю та дотриманням конфіденційності. Надмірна деталізація інформації в Примітках до річної фінансової звітності без реальної цінності для користувачів або з порушенням конфіденційності даних може призвести до інформаційного перенавантаження, ускладнення інтерпретації показників, зниження ефективності аналітичного процесу, необґрунтованого підвищення адміністративних витрат на її підготовку й обробку та ризику витоку чутливої інформації, що може мати негативні наслідки для конкурентної позиції підприємства.

З огляду на вищевказане можна зробити висновок, що Примітки до річної фінансової звітності є складною формою звітності, що вимагає глибоких знань нормативної бази, аналітичного мислення, розуміння специфіки діяльності підприємства, потреб користувачів звітності та меж конфіденційності інформації. Погоджуємось з Т. Г. Маренич, «щоб кваліфіковано написати примітки до звітності, потрібно мати відповідний професійний рівень та добре розуміти філософію тих стандартів, за якими підприємство веде облік і складає звітність» [9, с. 56]. Водночас Примітки впливають «на всі напрямки управління підприємством, включаючи фінансовий аналіз, стратегічне фінансове планування, ухвалення рішень, контроль за результатами та оптимізацію діяльності» [4, с. 295] та виступають «способом встановлення взаємозв'язку між різними суб'єктами ринку» [5, с. 79].

Нині окремі українські підприємства зобов'язані формувати Звіт про управління, який забезпечує широку інформацію про їхню діяльність як фінансового, так і нефінансового характеру. Крім того, підприємства можуть складати соціальну звітність, яка відображає аспекти корпоративної відповідальності, взаємодію з працівниками, екологічний вплив тощо. Проте примітки до річної фінансової звітності залишаються офіційною, стандартизованою складовою фінансової звітності, яка має іншу функціональну природу. Їх призначення полягає в деталізації та поясненні фінансових показників, наведених у формах фінансової звітності, а також у розкритті інформації, яка не може бути повною мірою відображена в перших чотирьох формах.

На відміну від Звіту про управління чи соціальної звітності, примітки є частиною обов'язкової звітності та підлягають підтвердженню достовірності даних при аудиті.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Удосконалення Приміток до річної фінансової звітності – це не лише вимога до прозорості звітних даних, а й необхідний інструмент для ухвалення рішень її зовнішніми і внутрішніми користувачами, що сприятимуть відновленню та подальшому розвитку будівельної галузі. У Примітках має відображатися не лише стандартизована, а й додаткова інформація: яку вимагають національні та міжнародні стандарти; яка може вплинути на ухвалення рішень; яка розкриває наслідки впливу воєнних дій на діяльність будівельних підприємств. Подана інформація має бути упорядкована відповідно до порядку розкриття статей в інших формах фінансової звітності. Крім того, доцільно розділ XI приміток узгодити з вимогами НП(С)БО 18 «Будівельні контракти», що дасть змогу користувачам звітності отримати чітке уявлення про фінансові результати підприємства та достовірність оцінки активів і зобов'язань. Для побудови Приміток до річної фінансової звітності важливо дотримуватися принципів повного висвітлення та економічності. Надмірна деталізація інформації в примітках без реальної цінності для користувачів або порушення конфіденційності даних може призвести до інформаційного перенавантаження, ускладнення інтерпретації показників, необґрунтованого підвищення адміністративних витрат на її підготовку й обробку та ризику витоку чутливої інформації.

Подальшого дослідження потребує аналіз статей та показників фінансової звітності в частині необхідності їх деталізації в примітках для забезпечення відповідності вимогам облікових стандартів та інформаційним потребам користувачів фінансової звітності.

Література

1. Долішня Т. І. Фінансова звітність: методичні аспекти її складання. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2025. № 1 (2). С. 40–49.
2. Засадний Б., Кириллов О. Стандартизація облікової інформації у контексті впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2023. Вип. 2. С. 33–41.
3. Іванчук Н. В. Фінансова звітність як джерело інформації для аналізу фінансового стану підприємства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Економіка. 2020. № 18. С. 57–61.
4. Кальченко О. М., Шишкіна О. В., Данилович В. В. Фінансова звітність як інструмент фінансового менеджменту. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 1. С. 288–300.
5. Колєсніченко А. С., Аль-Сьюф Я. А. Теоретико-методичні засади економічної діагностики показників бухгалтерської фінансової звітності. *Економіка та управління АПК*. 2023. № 1. С. 77–86.
6. Пархоменко В. М. Фінансова звітність: нюанси формування та перспективи розвитку. *Облік і фінанси АПК*. 2025. № 1. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/finansova-zvitnist-nyuansi-formuvannya-ta-perspektivi-rozvitku.html>

7. Воськало В. І. Примітки до фінансової звітності як елемент повноти висвітлення інформації. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. Вип. 27 (7). С. 37–40.
8. Лубенченко О. Е. Документування результатів аудиту інформації, що розкрита у примітках до фінансової звітності, складеної відповідно до міжнародних стандартів. *Статистика України*. 2020. № 2–3. С. 127–147.
9. Маренич Т. Г. Проблеми розкриття інформації у примітках до фінансової звітності. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2016. № 1. С. 54–59.
10. Царук В. Ю. Розвиток приміток до річної фінансової звітності в системі інформаційного забезпечення корпоративного управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2020. Вип. 1. С. 102–107.
11. Державна служба статистики України. Індекси споживчих цін (інфляції). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Державна служба статистики України / Економічна статистика. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Про Примітки до річної фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України № 302 від 29.11.2000 р. (у редакції наказу від 28.10.2003 р. № 602). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0904-00>.

References

1. Dolishnia, T. I. (2025). Finansova zvitnist: metodychni aspekty yii skladannia [Financial reporting: methodical aspects of its preparation]. *Internauka. Seriya: Ekonomichni nauky – Internauka. Series: Economic Sciences*, 1 (2), 40-49 [in Ukrainian].
2. Zasadnyi, B., Kyrillov, O. (2023). Standartyzatsiia oblikovoi informatsii u konteksti vprovadzhennia mizhnarodnykh standartiv finansovoi zvitnosti [Standardization of accounting information in the context of international financial reporting standards implementation]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 2, 33-41 [in Ukrainian].
3. Ivanchuk, N. V. (2020). Finansova zvitnist yak dzherelo informatsii dlia analizu finansovoho stanu pidpriemstva [Financial statements as an information source for the financial condition analysis at the enterprise]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriya: Ekonomika – Scientific Notes of Ostroh Academy National University, Economics Series*, 18, 57-61 [in Ukrainian].
4. Kalchenko, O. M., Shyskina, O. V., Danylovych, V. V. (2024). Finansova zvitnist yak instrument finansovoho menedzhmentu [Financial reporting as a tool of financial management]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, 1, 288-300 [in Ukrainian].
5. Koliesnichenko, A. S., Al-Siuf, Y. A. (2023). Teoretyko-metodychni zasady ekonomichnoi diahnostyky pokaznykiv bukhgalterskoi finansovoi zvitnosti [Theoretical and methodological bases of economic diagnostics of financial reporting]

- indicators]. *Ekonomika ta upravlinnia APK - AIC Economics and Management*, 1, 77-86 [in Ukrainian].
6. Parkhomenko, V. M. (2005). *Finansova zvitnist: niuansy formuvannia ta perspektyvy rozvytku* [Financial reporting: nuances of formation and prospects for development]. *Oblik i finansy APK – Accounting and Finance of the Agricultural Industry*, 1. Retrieved from: <https://magazine.faaf.org.ua/finansova-zvitnist-nyuansi-formuvannya-ta-perspektivi-rozvitku.html> [in Ukrainian].
 7. Voskalo, V. I. (2017). *Prymitky do finansovoi zvitnosti yak element povnoty vysvitlennia informatsii* [Notes to Financial Reporting as the Element of Completeness of Covering the Information]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of UNFU*, 27 (7), 37-40 [in Ukrainian].
 8. Lubenchenko, O. E. (2020). *Dokumentuvannia rezultativ audytu informatsii, shcho rozkryta u pryitkakh do finansovoi zvitnosti, skladenoi vidpovidno do mizhnarodnykh standartiv* [Documenting the Results of Audit of the Information Disclosed in the Notes to the Financial Reporting Compiled by International Standards]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 2–3, 127–147 [in Ukrainian].
 9. Marenych, T. H. (2016). *Problemy rozkryttia informatsii u pryitkakh do finansovoi zvitnosti* [Disclosure problems in the notes to the financial statements]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky ta prava – Actual problems of innovative economy and law*, 1, 54-59 [in Ukrainian].
 10. Tsaruk, V. Yu. (2020). *Rozvytok pryitok do richnoi finansovoi zvitnosti v systemi informatsiinoho zabezpechennia korporatyvnoho upravlinnia* [Development of notes to annual financial statements in the system of information provision of corporate governance]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu – Problems of Theory and Methodology of Accounting, Control and Analysis*, 1, 102-107 [in Ukrainian].
 11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. *Indeksy spozhyvchykh tsin (inflatsii)* [State Statistics Service of Ukraine. Consumer price indices (inflation)]. Retrieved from: <https://www.ukrstat.gov.ua>
 12. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy / *Ekonomichna statystyka* [State Statistics Service of Ukraine / Economic statistics]. Retrieved from: <https://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
 13. *Pro Pryitky do richnoi finansovoi zvitnosti: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy № 302 vid 29.11.2000 (u redaktsii nakazu vid 28.10.2003. № 602)* [On the Notes to the Annual Financial Statements: Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 302 dated November 29, 2000 (as amended by Order No. 602 dated October 28, 2003)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0904-00> [in Ukrainian].

Статтю отримано 15 липня 2025 р.

Article received July 15, 2025.